

TRÍCH YẾU CÁC LUẬN ĐIỂM NGHIÊN CỨU

CHUYỂN ĐỔI QUẢN TRỊ
KỸ THUẬT SỐ TOÀN CẦU
VÀ QUẢN LÝ RỦI RO KỸ THUẬT SỐ
TRONG BỐI CẢNH MỚI*

GS, TS. BẢO KIẾN VÂN**

Sự phát triển nhanh chóng của kỹ thuật số là nhân tố quan trọng thúc đẩy sự tiến triển của những thay đổi lớn chưa từng có trên thế giới trong một thế kỷ qua; đồng thời cũng là động lực quan trọng cho cải cách quản trị toàn cầu, đặc biệt là cải cách quản trị kỹ thuật số toàn cầu. Biểu hiện nổi bật của sự phát triển này là cục diện kinh tế, chính trị thế giới chuyển từ giai đoạn lịch sử biến đổi và tích lũy về lượng sang giai đoạn lịch sử biến đổi và đột phá về chất. Cục diện phân bổ quyền lực chính trị và phân bổ của cải trên thế giới đã trải qua quá trình tái định hình và thậm chí tái thiết mang tính lật đổ.

Đặc trưng và nguyên nhân

Kể từ đầu thế kỷ XXI đến nay, cục diện kinh tế thế giới đã có những thay đổi lớn mang những đặc trưng sau: 1) Bối cảnh sản xuất của thế giới thay đổi nhanh chóng với việc Trung Quốc trở thành nền kinh tế lớn thứ hai thế giới

và là quốc gia sản xuất hàng hóa lớn nhất, đồng thời là lực lượng quan trọng trong việc thúc đẩy tái thiết chuỗi công nghiệp, chuỗi cung ứng, chuỗi giá trị và chuỗi đổi mới toàn cầu; 2) Cục diện thương mại thế giới thay đổi nhanh chóng, đặc biệt kể từ khi xung đột thương mại Trung Quốc - Mỹ nổ ra (năm 2017); 3) Cục diện tài chính và tiền tệ thay đổi nhanh chóng, vị thế đồng đôla Mỹ tiếp tục suy giảm.

Hiện nay, nhân tố số (Digital Factor/DF) đã trở thành yếu tố then chốt thúc đẩy phát triển kinh tế, xã hội, các nước có lợi thế về DF sẽ có lợi thế so sánh trong cạnh tranh quốc tế - DF ở đây là thuật ngữ chung để chỉ tài nguyên dữ liệu số và công nghệ số (Digital Technology). Trong bối cảnh kinh tế số, tài nguyên dữ liệu lớn và công nghệ số đã trở thành nội dung chủ yếu và yếu tố then chốt của cạnh tranh giữa các doanh nghiệp và các quốc gia. Các nhân tố số có tác động đáng kể đến quá trình chuyển đổi công nghiệp toàn cầu và tái cấu trúc hệ thống. Đó là:

Thứ nhất, chuyển đổi số và ứng dụng số cho các ngành công nghiệp truyền thống, nếu các

* Tạp chí Diễn đàn Nhân dân, số 12-2023, tr.42-47

** Giám đốc Trung tâm Nghiên cứu kinh tế và chính trị quốc tế, Viện Quan hệ quốc tế, Đại học Nhân dân Trung Quốc

nước sản xuất truyền thống không thể thúc đẩy chuyển đổi số một cách suôn sẻ sẽ mất lợi thế cạnh tranh và đi đến suy thoái.

Thứ hai, chuỗi công nghiệp toàn cầu đang tăng tốc chuyển đổi kỹ thuật số, sự tiến bộ của công nghệ kỹ thuật số thúc đẩy việc điều chỉnh phân bổ thời gian và bố cục không gian của chuỗi công nghiệp toàn cầu. Các hành vi “tách rời và phá vỡ liên kết” và “tăng cường và bổ sung chuỗi” cùng tồn tại; xung đột, khủng hoảng và rủi ro dẫn đến sự phân hóa và tái cấu trúc điểm mạnh, điểm yếu của mỗi quốc gia.

Thứ ba, chuỗi cung ứng toàn cầu đang nhanh chóng chuyển đổi kỹ thuật số, Mỹ siết chặt kiểm soát khoa học và công nghệ Trung Quốc, “tách rời và phá vỡ chuỗi” đe dọa an ninh và ổn định của chuỗi cung ứng toàn cầu; trong khi đó, Trung Quốc kiên trì tự phát triển và tăng cường đổi mới khoa học kỹ thuật, thúc đẩy tái cấu trúc hệ thống chuỗi cung ứng toàn cầu.

Thứ tư, chuỗi giá trị toàn cầu đang đẩy nhanh quá trình chuyển đổi số, sự phát triển của các công nghệ như dữ liệu lớn, trí tuệ nhân tạo đã nâng cao vị thế và tầm ảnh hưởng của các quốc gia có nguồn lực dữ liệu lớn và lợi thế công nghệ số trong hệ thống chuỗi giá trị toàn cầu, từ đó thúc đẩy sự phát triển, điều chỉnh và tái cấu trúc chuỗi giá trị toàn cầu.

Chuyển đổi về quản trị kỹ thuật số và rủi ro kỹ thuật số

Sự chuyển đổi của quản trị kỹ thuật số toàn cầu được thúc đẩy trên năm khía cạnh sau: 1) Quan niệm quản trị toàn cầu cùng thương lượng, cùng xây dựng và chia sẻ lợi ích đã dần trở thành xu hướng chủ đạo, phá vỡ thế độc

quyền của một số cường quốc phương Tây đối với các vấn đề công toàn cầu; 2) Các cơ chế chia sẻ quyền lực và chia sẻ trách nhiệm dựa trên công nghệ số đã trở thành một công cụ mới nổi cho quản trị công toàn cầu; 3) Nội dung quản trị được công cộng hóa và phi độc quyền hóa, việc cung cấp hiệu quả hàng hóa công toàn cầu và giải pháp chung cho các vấn đề công xuyên quốc gia đã trở thành nội dung chính của quản trị công toàn cầu; 4) Đa dạng hóa các chủ thể quản trị và những thay đổi mang tính cách mạng trong mô hình hành vi ngày càng có nhiều quốc gia và tổ chức xã hội tích cực tham gia quản lý các vấn đề công toàn cầu, cơ cấu quản trị đa nguyên số hóa dần hình thành; 5) Các chủ thể quản trị đã trở nên năng động và có sự chuyển biến vai trò giữa chủ thể và khách thể, điều này thể hiện đặc trưng đa dạng, đa nguyên. Kết quả là, một hệ thống quản trị công toàn cầu kỹ thuật số, kết nối, phẳng hóa và năng động đã được hình thành.

Bên cạnh đó, những thay đổi về quản trị toàn cầu, đặc biệt là thay đổi về quản trị số toàn cầu trong bối cảnh thế giới bất định chắc chắn sẽ mang đến nhiều thách thức và rủi ro khác nhau cho các quốc gia trên thế giới, trong đó rủi ro về kỹ thuật số là đáng kể nhất. Cụ thể, có thể chia thành bốn loại sau:

Thứ nhất, mâu thuẫn số, xung đột số và nguy cơ chiến tranh số. Những điều chỉnh trên quy mô lớn và những thay đổi sâu sắc trong bối cảnh chính trị và kinh tế quốc tế đã thách thức vị thế của bá quyền phương Tây, từ đó dẫn đến nguy cơ gia tăng các xung đột chính trị quốc tế và chiến tranh.

Thứ hai, rủi ro tiền tệ và khủng hoảng tài chính. Hệ thống Bretton Woods bị suy yếu, sức mạnh tổng thể quốc gia của Mỹ cũng như tín dụng quốc tế của đồng đôla Mỹ suy giảm. Ngoài ra, việc phát hành, lưu thông tiền kỹ thuật số cũng như sự hình thành và phát triển của thị trường tài chính kỹ thuật số đã khiến cho các cuộc khủng hoảng tài chính, cú sốc tiền tệ xuyên quốc gia lan rộng nhanh hơn và rộng hơn.

Thứ ba, chủ quyền số và rủi ro an ninh số. Trong bối cảnh đổi mới công nghệ số và cách mạng công nghiệp số, các yếu tố số bao gồm tài nguyên dữ liệu và công nghệ số đã trở thành nguồn lực chiến lược quan trọng đối với nhiều quốc gia. Nếu bất kỳ quốc gia có chủ quyền nào không thể duy trì chủ quyền kỹ thuật số và an ninh kỹ thuật số của riêng mình thì quốc gia đó có thể trở thành thuộc địa kỹ thuật số hoặc chư hầu công nghệ kỹ thuật số của một quốc gia bá quyền kỹ thuật số.

Thứ tư, nguy cơ bá quyền số và độc quyền số. Các chủ thể hành vi (quốc gia và tổ chức phi quốc gia) bá quyền kỹ thuật số có thể sử dụng tài nguyên dữ liệu và lợi thế công nghệ số để đe dọa, thao túng và kiểm soát các quốc gia, tổ chức khác.

Giải pháp của Trung Quốc nhằm ngăn chặn và giải quyết rủi ro kỹ thuật số

Sự phát triển của kỹ thuật số, việc phát hành

và lưu thông tiền kỹ thuật số cũng như sự xuất hiện của thị trường tài chính kỹ thuật số đã đẩy nhanh sự lan rộng các nguy cơ kỹ thuật số trên toàn cầu. Là một quốc gia lớn, Trung Quốc có thể rút ra bài học từ lịch sử, xây dựng và thực hiện các chính sách và biện pháp khả thi để xử lý các nguy cơ kỹ thuật số khác nhau.

Thứ nhất, xây dựng hệ thống tri thức quản trị rủi ro kỹ thuật số độc lập, thúc đẩy sự hình thành và phát triển các tư tưởng và lý luận quản trị rủi ro kỹ thuật số.

Thứ hai, xây dựng hệ thống tổ chức và cơ chế quản trị ứng phó với rủi ro số của thế giới, chủ yếu trên năm bình diện gồm: Cấp quốc gia, cấp ngành, cấp khu vực, cấp chủ quyền và an ninh quốc gia và cấp toàn cầu.

Thứ ba, xây dựng cơ chế quản trị rủi ro kỹ thuật số mang tính hệ thống để ngăn chặn và kiểm soát xung đột chính trị toàn cầu và chiến tranh cục bộ.

Thứ tư, xây dựng hệ thống tổ chức và cơ chế quản trị nhằm ngăn chặn sự lây lan và bùng phát kỹ thuật số của các cuộc khủng hoảng tiền tệ, tài chính.

Thứ năm, bảo vệ chủ quyền kỹ thuật số quốc gia, an ninh kỹ thuật số và lợi ích phát triển công nghiệp kỹ thuật số, đồng thời phản đối bá quyền kỹ thuật số và độc quyền kỹ thuật số quốc tế ■

MẠNH LINH tóm lược và giới thiệu